RAUDONDVARIO SENOVĖS GYVENVIETĖ IR KAPINYNAS

Ilona VAŠKEVIČIŪTĖ

Ruošiant kelio Kaunas–Jurbarkas rekonstrukcijos projektą, dešiniajame Nevėžio krante numatyta kelio trasa turėtų kirsti Raudondvario senovės gyvenvietės ir spėjamo kapinyno teritoriją, tirtą 2001 m. (žr. *ATL 2001 metais*, V., 2002, p. 76–77). Nustatyta, jog gyvenvietėje išlikęs iki 50 cm kultūrinis sluoksnis.

2003 m. žvalgomuosius archeologinius tyrimus atliko šio straipsnelio autorė. Tyrimai vykdyti siekiant nustatyti paminklo teritoriją, taip pat išsiaiškinti, ar šioje vietoje išliko kapinynas, nes 1981 m. E. Ivanauskas čia aptiko romėniškojo laikotarpio kapo likučių (žemės paviršiuje rasta juostinė apyrankė, kabučio kilpelė ir pažaliavusi vaiko kaukolės dalis).

Toje paminklo vietoje, kur buvo aptikti kapo likučiai, t. y. už 110 m į R nuo vandenvietės tvoros labiausiai į R išsikišusio stulpelio (E. Ivanausko nurodytas atstumas – 100 m), buvo iškastos keturios perkasos, kurių dydis 2x5 m. Perkasose I, II ir IV tik nuėmus pirmąjį sluoksnį atsidengė kultūrinio sluoksnio žemė. Vienose perkasose kultūrinio sluoksnio storis siekė 30 cm, kitose (II ir IV) – 70–85 cm. Šiose perkasose išryškėjo du kultūrinio sluoksnio horizontai. Pirmajame sluoksnyje aptikta žiestos keramikos, antrajame – lipdytos su grūsto granito priemaišomis. Kartu su lipdyta keramika rasta ir titnago: perkasoje II – neapdirbto titnago gabalėlis, o perkasoje IV – skaldytinis. Tik perkasoje III nebuvo kultūrinio sluoksnio.

Jokių palaidojimo pėdsakų neaptikta. Atrodo, jog E. Ivanausko aptikti kapo likučiai čia buvo atplukdyti Nevėžio ar Nemuno eilinio potvynio metu.

Tikslinant gyvenvietės ribas buvo iškasta šešiolika 1,5x1,5 m dydžio šurfų. Šurfai buvo kasami gyvenvietės V PV ir R PR dalyse. R dalyje šurfai buvo išmėtyti per visą gyvenvietės ilgį. Paaiškėjo, jog gyvenvietės kultūrinis sluoksnis vienodai intensyvus iki pat jos R krašto, t. y. iki iškasto griovio ir už jo esančios žvyrduobės. Gyvenvietės P pakraštys ar jo ribos yra pakankamai aiškios – jos atribotos pačios gamtos – čia žemesnė upės terasa, kuri aiškiai užliejama ir gyventi netiko. Kultūrinio sluoksnio storis gyvenvietės R dalyje svyruoja nuo 30 iki 60 cm. Kai kuriuose šurfuose atskiriami du kultūrinio sluoksnio horizontai – aukščiau esantis 25–45 cm, žemiau – plonesnis, 5–10 cm storio. Viršutiniame sluoksnyje aptikta tamsiai rudos, glazūra dengtos keramikos. Tai XVI–XVIII a. gyvenvietės sluoksnis. Giliau – 5–10 cm storio labai tamsios, kartais degėsingos žemės sluoksnis, kuriame aptikta titnago dirbinių ir lipdytos su grūsto granito priemaišomis keramikos. Pastarasis sluoksnis gali būti datuotas vėlyvuoju neolitu ar ankstyvuoju bronzos amžiumi.

RAUDONDVARIS ANCIENT SETTLEMENT AND CEMETERY

The purpose of the explorations in the Raudondvaris ancient settlement and cemetery was to specify the territory of the settlement and to clear up whether the cemetery of the Roman period has survived (earlier the remains of burials were detected here). The total area of 76 m^2 was explored. Four trenches of 2x5 m were dug in which two horizons of the cultural layer were localised. In the first layer wheelmade

pottery was detected, while in the second layer the handmade pottery with crushed granite temper was detected. No features of burials were found. While specifying the borders of the settlement, 16 test pits of 1.5x1.5 m were performed. The cultural layer of the settlement (30–60 cm thick) was evenly intensive in all the territory. In several test pits two horizons of the cultural layer can be distinguished: the top horizon is dated to the 16th–18th centuries and the bottom horizon is dated to the Late Neolithic or the Early Bronze Age.

RAUDONKOS PILIAKALNIS

Manvydas VITKŪNAS

2003 m. spalio mėn. buvo atliekami Raudonkos (Mikalajūnų) piliakalnio, vadinamo Batareika (A 1466; Širvintų r., Gelvonų sen.), žvalgomieji tyrinėjimai.

Piliakalnis yra apie 300 m į ŠV nuo Sabališkių kaimo, 400 m į V nuo Savingės viensėdžio, Kabarkštos upelio kairiajame krante. Š piliakalnis siekia gretimą aukštumą, iš R, P ir V jį juosia Kabarkštos slėnis. Piliakalnio šlaitai statūs, apie 10–12 m aukščio. Didelė piliakalnio aikštelės dalis (ypač V) yra nuslinkusi į upelį, išlikusi dalis – ovali, apie 30 m ilgio Š–P kryptimi, apie 8 m pločio. Š aikštelės gale yra iš dalies išlikęs pylimas, kurio ilgis – iki 5 m, aukštis nuo aikštelės pusės – 3 m, iš išorinės pusės – 2 m. Griovio pėdsakai vos pastebimi – ši vieta užslinkusi žemėmis bei užversta tarybiniu laikotarpiu gretimuose laukuose surinktais akmenimis.

Piliakalnis labai apžėlęs medžiais ir menkaverčiais krūmokšniais, dėl to didesnėje jo dalyje, išskyrus pylimo P šlaitą, labai menka arba visiškai nesusiformavusi velėna. Šlaituose yra smulkių erozijos židinių, o V piliakalnio šlaitas, skalaujamas Kabarkštos upelio, labai stipriai eroduoja. Piliakalnio šlaito apatinėje dalyje susiformavusi maždaug 5x6 m dydžio atodanga. R piliakalnio šlaitas taip pat skalaujamas vandens – upelio vagą ties piliakalniu užtvėrusi bebrų užtvanka. Kol kas piliakalnio R pusėje šlaitai nepradėję slinkti, tuo tarpu P šlaito apatinėje dalyje yra iki kelių metrų skersmens erozijos židinių. Piliakalnio aikštelė anksčiau labai apgriuvo, šiuo metu jos slinkimas stabilizavosi.

Piliakalnis buvo žvalgytas 1970 ir 1983 m., kartografuotas 1976 m. 2002 m. archeologinių žvalgomųjų tyrinėjimų metu (vad. M. Vitkūnas) piliakalnio Š prieigose buvo iškastas vienas, o V papėdėje – du 1x1 m dydžio šurfai. Piliakalnio V papėdėje, šurfe 2, rasta mažų žiestos keramikos šukių, kurios dėl smulkumo nedatuojamos.

2003 m. vykdytų tyrinėjimų tikslas buvo ištirti išlikusią, tyrinėjimams tinkamą (medžiais neapaugusią) Kabarkštos upelio ardomo piliakalnio aikštelės dalį, siekiant išsiaiškinti, ar joje dar liko erozijos metu nenuslinkęs kultūrinis sluoksnis, bei patikslinti piliakalnio chronologiją. Tyrinėjimus iš dalies finansavo leidykla „Versmė“.

Tyrinėjimams buvo pasirinktas 11 m^2 plotas centrinėje medžiais neapaugusioje piliakalnio aikštelės dalyje. Iškart po velėna aptiktas 5–20 cm storio juodos žemės sluoksnis. Jame rastos dvi keramikos šukės. Viena šukė – žiesto (?) puodo, juodos spalvos, su smulkiomis grūsto granito priemaišomis molio masėje. Kita šukė – lipdytinio puodo, švie-